

28.04.2022

§ 94

Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaoston esitys kaupunginhallitukselle ja Uudenmaan ELY-keskukselle Itäniityn laakson luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelman hyväksymiseksi sekä rauhoitusmääräysten muuttamiseksi

HEL 2022-002687 T 11 01 04

Esitys

Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto esitti kaupunginhallitukselle ja edelleen Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle Itäniityn laakson luonnonsuojelualueen vuosille 2022-2031 laaditun hoito- ja käyttösuunnitelman vahvistamista sekä alueen rauhoitusmääräyksiin ehdotettavien muutosten hyväksymistä liitteen 1 mukaisesti.

Käsittely

Asian aikana kuultavana oli ympäristötarkastaja Jere Salminen. Asian-
tuntija poistui kuulemisensa jälkeen kokouksesta.

Esittelijä

yksikön päällikkö
Laura Walin

Lisätiedot

Jere Salminen, ympäristötarkastaja, puhelin: 310 21549
jere.salminen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Itäniityn laakso hoito- ja käyttösuunnitelma
- 2 Itäniityn laakso rauhoitusmääräysten muutokset 2022

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote
Kannanottajat

Otteen liitteet
Esitysteksti
Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Esitysehdotus

Esitys on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Hakemus luonnonsuojelualan hoito- ja käyttösuunnitelman vahvistamiseksi sekä rauhoitusmääräyksiin ehdotettujen muutosten hyväksymiseksi

Alueen sijainti, koko ja perustaminen

Itäniityn laakson luonnonsuojelualue sijaitsee Laajasalon itäosassa, Jollaksessa, Tonttuvuoren pohjoispuolisessa laaksossa. Alue sijaitsee Helsingin kaupungin omistamilla mailla ja on kooltaan 7,18 hehtaaria. Luonnonsuojelualue on perustettu vuonna 2009.

Luonnon ominaispiirteet ja luontoarvot

Luonnonsuojelualan ytimen muodostaa vanha niitty, joka on pitkälle umpeenkasvanut. Sitä ympäröivät ravinteisuudeltaan vaihtelevat lehdot, kangasmetsät ja pääosin karut kalliot. Saunalahden rannassa on hieman tervaleppäluhtaa. Alueen metsistä valtaosa on lehtoa tai lehtomaista kangasta. Itäniityn laaksosta on määritetty peräti kuusi erilaista lehtotyyppiä. Laakson pohjan ulkopuolella metsät ovat suureksi osaksi vanhoja ja luonnontilaisen kaltaisia. Entistä niittyä halkoo syvä oja.

Helsingin luontotietojärjestelmässä Itäniityn laakso on hyvin arvokas (luokka I) kasvillisuus- ja kasvistokohde ja kuuluu arvokkaaseen (luokka I) lepakkoalueeseen. Entinen niittyalue on luokiteltu myös arvoluokan III tärkeäksi lintualueeksi. Kohteessa kasvaa monia Helsingissä harvinaisia tai uhanalaisia kasveja. Alueella sijaitsee muun muassa runsain Helsingistä tunnettu lehtokielon esiintymä. Muita erikseen mainittavia lajeja ovat soikkokaksikko, nurmikonnantatar, metsävirna, mustakonganmarja ja kellotalvikki. Alueelta on tavattu ainakin neljän lepakolajin saalistavia yksilöitä. Lehtimetsien linnusto on monipuolinen. Itäniityn laaksossa tavataan useita vieraskasvilajeja.

Alueen käyttö

Itäniityn laakson virkistyskäyttö on melko vähäistä sen syrjäisen sijainnin vuoksi. Aluskasvillisuus on kuitenkin paikoin kulunut ja uusia polkuja on syntynyt alueelle. Alueen pieni koko tekee siitä herkän vähäisellekin virkistyskäytölle. Luonnonsuojelualueella on sen kokoon nähden laaja, merkitty polkuverkosto. Merkittyjä ulkoilupolkuja on yhteensä 900 metriä, josta noin 100 metriä on pitkospuita. Polkuja on paikoin pohjustettu kivituhkalla. Itäniityn laakso on yksi harvoista Helsingin luonnonsuojelualueista, jossa sienestys ja marjastus on kielletty erillisellä maininnalla rauhoitusmääräyksissä. Marjojen tai sienien poimimisella ei liene sinänsä merkittäviä luontovaikutuksia, mutta kiellon tarkoitus on ollut vähentää liikkumista polkujen ulkopuolella.

28.04.2022

Luonnonsuojelualueeseen kuuluu poikkeuksellisesti rasiitteena yksityis-
tie, Tonttuvatonttie, jonka kunnossapitoon omistajilla on oikeus.

Aiempi hoito- ja käyttösuunnittelu

Itäniityn laaksoon on aiemmin laadittu hoito- ja käyttösuunnitelma vuo-
sille 2009–2018. Suunnitelman tavoitteena on ollut alueelle luonteen-
omaisen lehtoluonnon säilyttäminen ja eläimistön elinolojen turvaami-
nen. Osaa alueen umpeenkasvaneesta niittyalueesta ehdotettiin hoi-
dettavaksi. Alueen polkuverkoston kehittämistä ei erityisesti suunnitel-
tu. Ainoastaan yhden polun linjaukseen ehdotettiin muutosta soikko-
kaksikon kasvupaikan vuoksi. Alueen pohjoisosaan on pystytetty suun-
nitelmaan kuulunut opastaulu.

Uusi hoito- ja käyttösuunnitelma

Valmistelu

Luontotieto Keiron Oy on laatinut kaupunkiympäristön toimialan ympä-
ristösuojelu ja ohjaus -yksikön tilauksesta Itäniityn laaksoon uuden hoi-
to- ja käyttösuunnitelman, jossa on tarkasteltu uudelleen alueen virkis-
tyskäytön ohjaamisen, suojelun ja hoidon tavoitteita ja esitetty tarvitta-
vat toimenpiteet tavoitteisiin pääsemiseksi (liite 1). Suunnitelma on teh-
ty vuosille 2022–2031. Faunatica Oy teki selvityksen alueen luontotyyp-
peistä hoito- ja käyttösuunnitelmaa varten vuonna 2019. Lisäksi Itäni-
ityn laaksossa tehtiin kovakuoriaisselvitys samana vuonna. Alue on ollut
myös mukana Tringa ry:n linnustokartoituksessa vuonna 2016.

Hoito- ja käyttösuunnittelun yhteydessä toteutettiin asukaskysely, jonka
avulla selvitettiin alueen käyttömuotoja, käyttäjien alueeseen liittämiä
arvoja sekä sen suunnitteluun kohdistuvia odotuksia ja toiveita. Kyselyn
tuloksista on esitetty yhteenveto hoito- ja käyttösuunnitelmassa.

Laajasalon luonnonsuojelualueiden hoito- ja käyttösuunnitelmista jär-
jestettiin 30.3.2021 verkossa yleisötilaisuus, jossa käsiteltiin myös Itä-
niityn laaksoa. Tilaisuuteen osallistui 45 kaupunkilaista, jotka saivat
kommentoida alueen suunnitelmaa ja esittää kysymyksiä alueesta.
Vastauksista julkaistiin tiedote kaupungin verkkosivuilla noin viikko tilai-
suuden jälkeen.

Hoito- ja käyttösuunnitelma lähetettiin kannanotoille talvella 2022 Hel-
singin luonnonsuojeluyhdistykselle (Helsy), Tringa ry:lle, Stansvikin ky-
läyhdistykselle (SKY) ja Laajasalo-Degerö Seuralle. Suunnitelmasta
jättivät yhteisen kannanoton Helsy ja SKY. Kannanoton sisältö ja siihen
esitetty vastine on esitetty jäljempänä esityksessä.

28.04.2022

Luonnonsuojelun ja -hoidon suunnitelma

Hoito- ja käyttösuunnitelmassa Itäniityn laakson luonnonsuojelun tavoitteeksi on esitetty luontotyyppien palautuminen täysin luonnontilaisiksi ja lajistoltaan edustaviksi. Vanha niitty saa palautua sulkeutuneeksi metsäksi, jossa lehtipuut järeytyvät ja eri-ikäistä lahopuuta kehittyy vuosikymmenten saatossa. Lehtolaaksossa tavoitellaan myös luontaista luhtaisuutta, jonka vaikutuksesta lehtipuuvaltaisuus säilyy kuusten kustannuksella. Kangasmetsiin tavoitellaan vanhan ja luonnontilaisen metsän rakennetta, jossa lahopuuta kertyy ajan mittaan runsaasti.

Arvokkaita kasviesiintymiä uhkaavan sananjalan kasvuvoimaa ja leviytymistä rajoitetaan. Tavoitteena on myös torjua alueelle jo levinneet tai tulevaisuudessa levittäytyvät vieraslajit. Suunnitelmassa suositellaan seurattavaksi kulumisen muutosta, harvinaisten kasvien säilymistä ja vieraslajien torjunnan onnistumista.

Virkistyskäytön suunnitelma

Alueelle ei todennäköisesti kohdistu samanlaista virkistyskäyttöpaineen kasvua kuin läntisen Laajasalon luonnonsuojelualueisiin, koska sen läheisyydessä ei ole lähitulevaisuudessa rakennettavia alueita. Alueen kulumista on kuitenkin tarpeen torjua ohjaamalla kulkua nykyistä tehokkaammin. Merkityt ulkoilupolut säilytetään ja niitä pidetään kunnossa pohjustamalla joko kivituhkalla, murskeella tai soralla. Polut merkitään puihin naulattavilla merkeillä. Pitkospuiden uusiminen on tarpeen samoin kuin suunnitelmakauden loppupuolella kalliolta laskeutuvien portaiden. Isompia uusia käyttöä palvelevia rakenteita ei ole suunniteltu alueelle.

Luonnonsuojelualueen opasteissa esitetään merkittyjen polkujen sijainnit ja merkintätavat sekä suositellaan poluilla pysymistä. Myös rajoitukset, muun muassa mastopyöräily-, marjastus- ja sienestyskielto tuodaan selvästi esille. Rajoille asennetaan uusia rauhoitustauluja ja rajamerkkejä.

Kustannukset

Hoito- ja käyttösuunnitelman toteuttaminen edellyttää investointeja, joiden kokonaiskustannukset ovat arviolta noin 60 000 euroa. Suurin kustannuserä on polkujen pohjustaminen kivituhkalla tai soralla (36 000 euroa). Uusien opasteiden suunnittelun, rakentamisen ja asentamisen on arvioitu maksavan yhteensä noin 15 000 euroa.

Rauhoitusmääräysten muuttaminen

28.04.2022

Hoito- ja käyttösuunnitelmassa esitetään seuraavia muutoksia luonnonsuojelualueen rauhoitusmääräyksiin:

Liikkumismääräysten ("Edellä mainitun lisäksi alueella on kielletty") kohta 2 "maastopyöräily polkuverkoston alueella".

Muutetaan muotoon "pyöräily".

Liikkumismääräysten ("Edellä mainitun lisäksi alueella on kielletty") kohtaa 3 "koirien ja kissojen irti pitäminen".

Täydennetään muotoon "koirien ja kissojen tai muiden lemmikkien irti pitäminen".

Sallittujen toimenpiteiden kohta 4 "alueen keskellä olevan vanhan niityn hoitamien osittain puoliavoimena elinympäristönä hoito- ja käyttösuunnitelmassa tarkemmin osoitetulla tavalla".

Poistetaan kohta 4.

Sallittuihin toimenpiteisiin lisätään seuraavat toimenpiteet:

- pyöräily Tonttuviaorentiellä
- luonnonhoito hoito- ja käyttösuunnitelmassa tarkemmin osoitetulla tavalla
- käytön ohjaamiseksi tarvittavien rakenteiden rakentaminen ja ylläpito hoito- ja käyttösuunnitelmassa tarkemmin osoitetulla tavalla

Itäniityn laakson luonnonsuojelualueen määräykset muutosehdotuksineen on esitetty kokonaan liitteessä 2.

Muutosten perustelut

Nykyisiin rauhoitusmääräyksiin kuuluvasta maastopyöräilykiellon ilmaisusta "polkuverkoston alueella" voi saada käsityksen pyöräilyn sallimisesta luonnonsuojelualueella polkujen ulkopuolella. Tällaisen määräyksen olemassaolo olisi periaatteessa mahdollinen polkujen ruuhkautumisen sekä jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden törmäysten välttämiseksi. Määräyksen tarkoituksena on kuitenkin kieltää pyöräily muualla luonnonsuojelualueella kuin Tonttuviaorentiellä. Polkuverkosto ulottuu alueella miltei kaikkialle. Määräysten muuttaminen edellä esitetyllä tavalla takaa maastopyöräilykiellon paremman ymmärrettävyyden, mikä vähentää kasvillisuutta kuluttavan luvattoman pyöräilyn todennäköisyyttä Itäniityn laaksossa.

Lemmikkieläinten irti pitämistä koskevan kiellon laajentaminen koskemaan muitakin eläimiä kuin koiria ja kissoja vähentää lemmikkeinä pi-

28.04.2022

dettävien petoeläinten luonnonvaraisiin eläimiin kohdistaman saalistuksen ja häirinnän todennäköisyyttä.

Itäniityn laakson vanhan niittyalueen hoito ei kuulu uuden hoito- ja käyttösuunnitelman toimenpiteisiin, joten sitä ei ole syytä esittää enää luvallisena toimenpiteenä.

Suunnitelman mukaisten luonnonhoidon toimenpiteiden ja käytön ohjaamiseen tarvittavien rakenteiden rakentamisen salliminen rauhoitusmääräyksissä poistaa tarpeen erikseen luvittaa mainittuja toimenpiteitä. Lisäksi mikäli hoito- ja käyttösuunnitelman päivityksissä luonnonhoidon ja käytön ohjaamisen toimenpiteitä muutetaan, itse rauhoitusmääräyksiä ei ole tarpeen muuttaa.

Kannanotto

Yhteisessä kannanotossaan Itäniityn laakson hoito- ja käyttösuunnitelmaan Helsingin luonnonsuojeluyhdistys (Helsy) ja Stansvikin kyläyhdistys (SKY) pitävät suunnitelmaa pääosin laadukkaana.

Jäljempänä kannanoton sisältö ja vastine esitetään aiheittain.

Kommentti:

Yhdistykset mainitsevat osallistamiseen liittyvänä kritiikin aiheena yhteydenpidon Suomen luonnonsuojeluliitto Uudenmaan piiri ry:n edustajaan paikallisyhdistys Helsyn asemesta ja SKY:n jättämisen tässä yhteydessä yhteydenpidon ulkopuolelle. Yhdistykset toivovat, että jatkossa suunnitteluvaiheessa konsultaatio kohdennetaan myös SKY:een ja SLL:n osalta Helsyyn.

Vastine:

Yhteydenotolla SLL Uudenmaan piirin ja Laajasalo Seuran edustajaan konsultti on hakenut lisätietoa joistain hoito- ja käyttösuunnitteluun liittyvästä erityiskysymyksestä. Kyse ei ole ollut varsinaisesta asukkaiden tai asianosaisten yhdistysten osallistamisesta hoito- ja käyttösuunnitteluun, vaan lisätietojen hankkimisesta tietyssä asiayhteydessä. Edellä mainittuihin tahoihin yhteydessä olemisen maininta osallistamista koskevassa tekstissä on lukijan kannalta hämäävää, eikä hoito- ja käyttösuunnitelmassa mainita erikseen, mistä asioista konsultti on tietoa etsinyt. Näin ollen kannanottajien huomautus asiasta on ymmärrettävä. Keihin kaikkiin suunnittelija on tiedustelutarkoituksessa yhteydessä työn aikana, on jatkossakin suunnittelijan harkittavissa. Varsinainen osallistaminen toteutetaan mahdollisen asukaskyselyn, yleisötilaisuus-

28.04.2022

den sekä hoito- ja käyttösuunnitelmien kannanottopyyntöjen yhteydessä.

SKY:n asemasta kannanoton esittäjänä todettakoon, että Itäniityn laakso ei ole yhdistyksen toiminta-alueella. Kannanottopyyntö lähetettiin kuitenkin yhteisesti usean Laajasalon luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelmasta, eikä siinä eritelty, minkä alueiden suunnitelmiin SKY:n odotettiin ottavan kantaa. Näin ollen yhdistyksen kannanotto asiaan on ymmärrettävä ja se on huomioitu esitystä valmisteltaessa.

Kommentti:

Helsy ja SKY toivovat, että jatkossa hoito- ja käyttösuunnitelmien kommentoinnille jätetään reilusti enemmän aikaa. Yhdistykset sanovat kymmenen päivän kommentointiajan olevan aivan liian lyhyen vapaaehtoisvoimin toimiville järjestöille.

Vastine:

Asian valmistelija antoi alun perin kannanotoille aikaa noin kymmenen päivää, mutta pidensi yhdistysten pyynnöstä aikaa kuudella päivällä. Esittelijä pitää kymmentä päivää yhdelle suunnitelmalle riittävänä kommentointiaikana, mutta Itäniityn laakson kanssa samaan aikaan pyydettiin kannanottoa kolmesta muustakin hoito- ja käyttösuunnitelmasta. Näin ollen kannanottoaika yhtä suunnitelmaa kohti jäi etenkin Helsylle verrattain lyhyeksi. SKY:n toiminta ei ulotu kuin kahdelle kannanotoilla olleen suunnitelman alueelle. Yleisenä huomiona esittelijä toteaa, että riittävän pitkä kannanottoaika on osa hyvää hallintotapaa ja potentiaalisesti parantaa suunnitelmien laatua, joten asiaan kiinnitetään jatkossa huomiota.

Kommentti:

Helsy ja SKY kannattavat alueen pyöräilyrajoitusta ja tukevat rauhoitusmääräysten muuttamista edellä esitetyllä tavalla.

Kommentti:

Yhdistykset pitävät tärkeänä hoito- ja käyttösuunnitelmassa esitettyä valaistuksen rajoittamista Poikasaartentiellä lepakoiden ja muiden eläinten takia. Lisäksi ehdotetaan, että myös kiinteistöjen omistajia ohjataan valaistuksen rajoittamiseen.

Vastine:

Kiinteistöjen omistajien ohjaaminen koskien heidän alueellaan tehtäviä toimenpiteitä, jotka eivät vaikuta suoraan läheiseen luonnonsuojelualueeseen.

28.04.2022

eeseen, olisi poikkeuksellista hoito- ja käyttösuunnitelman yhteydessä. Asia on sinänsä tärkeä, ja kaupunki voi luontoviestinnässään ja muussa tiedottamistyössään suositella valaistuksen rajoittamista yksityisillä pihilla. Asiaan voidaan vaikuttaa myös kaavoituksen kautta.

Kommentti:

Helsy ja SKY ehdottavat kevyiden köysiaitojen rakentamista arimmissa kasvillisuuskohteissa polun reunaan kulkua ohjaamaan.

Vastine:

Köysiaita voi olla hyvä kulkua ohjaava rakenne Itäniityn laaksossa. Selaista on suunniteltu muun muassa juuri perustetulle Kruunuvuorenlammen luonnonsuojelualueelle, joten on johdonmukaista, että aitoja tehdään muillekin suojelualueille, joilla on paljon käyttöä ja kulumis-herkkää maastoa. Esittelijä katsoo kuitenkin, että Itäniityn laakson käyttämäärät eivät ole eivätkä todennäköisesti tule olemaan suunnitelma-kauden aikana yhtä korkeita kuin Kruunuvuoren luonnonsuojelualueiden, koska Jollakseen ei ole suunniteltu laajalti uutta asutusta. Tästä päätellen köysiaidan tarve ei ole niin suuri Jollaksessa. Esittelijä katsoo, että kulumista voidaan vähentää ilman aitaakin tähänastista paremmilla opasteilla, kunnostamalla pitkospiuta ja pitämällä polut hyvässä kunnossa.

Kommentti:

Kannanotossa esitetään, että luonnonsuojelualueen opasteissa on hyvä tuoda esiin ekologiset yhteydet, joihin Itäniityn luonnonsuojelualue liittyy mukaan lukien yhteys Villinkiin.

Vastine:

Ekologiset yhteydet on yksi mahdollinen uusissa opasteissa käsiteltävä teema. Toisaalta alueelle ei ole suunniteltu luontopolkua, joten tilaa luontoaiheisille teksteille on opasteissa rajallisesti. Opasteiden sisällön painopiste on rauhoitusmääräysten tekemisessä tunnetuiksi ja paremmin ymmärrettäviksi. Tarkempi opasteiden sisällön suunnittelu ei kuluun hoito- ja käyttösuunnitelmaan.

Kommentti:

Helsy ja SKY toivovat Itäniityn laakson läheisten metsien liittämistä luonnonsuojelualueeseen. Kannanotossa mainitaan toivottuina uusina luonnonsuojelukohteina Saunalahden itärannan metsät, Karoliininvuori, Tonttuvatvuori ja Sateenvarjokallio rantametsineen.

Vastine:

Luonnonsuojelualueen laajentamisen suunnittelu ei kuulunut hoito- ja käyttösuunnitelman päivitystyön sisältöön. Kannanotossa mainitut alueet ovat lähtökohtaisesti mahdollisia uuteen luonnonsuojeluohjelmaan (2025-2034) ehdotettavia alueita. Luonnonsuojeluohjelman valmistelu aloitetaan vuonna 2023. Suojelun toteuttamismahdollisuuksiin vaikuttavat myös kaavoitusratkaisut. Voimassa oleviin asemakaavoihin merkityt rakennettavat alueet ovat muuta aluesuunnittelua sitovia.

Hoito- ja käyttösuunnitelmaan tehdyt muutokset

Hoito- ja käyttösuunnitelman lukuun 5. Osallistaminen kuulunut kohta, jossa konsultin kerrotaan olleen yhteydessä SLL Uudenmaan piirin ja Laajasalo Seuran yhteyshenkilöihin, siirrettiin Helsyn ja SKY:n kannanoton johdosta luvun loppuun ja muotoiltiin yhteydenoton motiivin sisältäväksi: ”Asukkaiden osallistamisen lisäksi suunnittelija on ollut työn aikana yhteydessä Laajasalo Seura Ry:hyn ja SLL Uudenmaan piiri ry:n edustajaan liittyen joihinkin hoito- ja käyttösuunnitelman yksityiskohtiin”.

Esittelijä

yksikön päällikkö
Laura Walin

Lisätiedot

Jere Salminen, ympäristötarkastaja, puhelin: 310 21549
jere.salminen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Itäniityn laakso hoito- ja käyttösuunnitelma
- 2 Itäniityn laakso rauhoitusmääräysten muutokset 2022

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote
Kannanottajat

Otteen liitteet
Esitysteksti
Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano